

ГОУ ВПО Российско-Армянский (Славянский) университет

Утверждено
директор Института филологии и
межкультурной коммуникации

д.п.н., профессор Таткало Н.И.
«30» июня 2025 протокол № 8

УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ КОМПЛЕКС ДИСЦИПЛИНЫ

Наименование дисциплины: ФТД.02 Болгарский язык

Авторы: преподаватель Калбова Мария Атанасова
Ученое звание, ученая степень, Ф.И.О

Направление подготовки: 45.04.01. Филология

Наименование образовательной программы: Преподавание русского языка как иностранного. Лингвокультурология

1. АННОТАЦИЯ

1.1. Краткое описание содержания данной дисциплины.

Факультативная дисциплина «Болгарский язык» предназначена для студентов-магистрантов первого курса направления «Филология» по специальности «Преподавание русского языка как иностранного. Лингвокультурология» Института филологии и межкультурной коммуникации Российско-Армянского университета.

Курс предполагает изучение языкового (фонетического и лексико-грамматического) материала для практического использования болгарского языка в бытовой, учебно-профессиональной и социально-культурной сферах; усвоение и активное использование коммуникативных конструкций с целью формирования навыков диалогической и монологической речи в соответствии с ситуативными моделями коммуникации на уровнях А1-А2.

Для успешного общения магистрант должен обладать не только соответствующими языковыми, но и неязыковыми знаниями, которые составляют его социокультурную компетентность – учебник содержит информацию о быте и культуре болгар: праздники, еда, напитки, подарки, отношения между разными поколениями, особенности гостеприимства и т.д. в целом курс ознакомит с жизнью в Болгарии, расширит кругозор магистрантов, обогащая их знаниями о стране, язык которой они изучают.

Учебный материал предусматривает обучение по коммуникативному принципу: усвоение языка через общение, с приоритетом устной речи перед письменной, подачи грамматики с функциональной точки зрения, выражение определенного коммуникативного намерения – просьба, согласие, несогласие, извинение и т.д. и общих представлений.

Основной учебник: Колева-Златева Ж., Емилиянова Б. «Аз говоря български – Български език за чужденци». – Изд-во «Фабер», 2007 (с двумя комплектами дисков и словарей).

1.2. Трудоемкость в академических кредитах и часах, формы итогового контроля.

4 ECTS, 144 академических часа, форма итогового контроля – зачет.

1.3. Взаимосвязь дисциплины с другими дисциплинами учебного плана специальности (направления).

Содержательно и методически факультативная дисциплина «Болгарский язык» связана с такими дисциплинами, как «Современный русский язык (Лексикология, Фонетика, Морфология,

Синтаксис)», «Общее языкознание», «Историческая грамматика русского языка», «Старославянский язык», «История русского литературного языка», «Практические основы перевода».

Материалы дисциплины «Болгарский язык» могут служить базой для освоения других славянских языков; способны формировать базу компетенций, необходимых для выполнения работ в рамках учебной и научно-исследовательской практик с последующим написанием магистерских диссертаций по сопоставительному анализу славянских языков.

1.4. Результаты освоения программы дисциплины:

Код компетенции <i>(в соответствии с рабочим учебным планом)</i>	Наименование компетенции <i>(в соответствии с рабочим учебным планом)</i>	Код индикатора достижения компетенций <i>(в соответствии с рабочим учебным планом)</i>	Наименование индикатора достижений компетенций <i>(в соответствии с рабочим учебным планом)</i>
УК-4	Способен применять современные коммуникативные технологии, в том числе на иностранном(ых) языке(ах), для академического и профессионального взаимодействия	УК-4.1	Владеет навыками работы с электронными почтовыми системами, видео-конференц-связью, мессенджерами и социальными сетями для эффективного обмена информацией
		УК-4.2	Способен создавать и проводить мультимедийные презентации на русском и иностранных языках
		УК-4.3	Умеет использовать специализированные платформы для проведения научных мероприятий, взаимодействовать с участниками

2. УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

2.1. Цели и задачи дисциплины.

Цели освоения дисциплины заключаются:

- в обучении магистрантов-филологов болгарскому языку (на уровнях А1-А2), обеспечивая их языковыми знаниями, умениями и навыками в различных видах речевой деятельности

(чтение, письмо, аудирование и говорение) учебно-профессиональной и социально-культурной сфер общения;

- в том, чтобы, опираясь на знание магистрантами русского языка, показать будущими специалистами развитие общих старославянских корней в другом славянском языке – болгарском;
- в том, чтобы научить магистрантов видеть сходства и различия в группе славянских языков;
- в формировании высокой культуры межнациональных отношений.

Задачи дисциплины заключаются:

- в формировании у магистрантов слуховых и речевых навыков с учетом основных особенностей фонетической системы и артикуляционной базы болгарского языка;
- в освоении магистрантами необходимого лексического запаса и грамматических конструкций болгарского языка для повседневного общения на уровнях А1-А2;
- в объяснении магистрантам этикета и норм вежливости на болгарском языке;
- в обучении магистрантов-филологов определенным коммуникативным конструкциям в соответствии с нормами современного болгарского языка;
- в понимании магистрантами актуальных процессов, связанных с болгарским языком, культурой и современной жизнью.

2.2. Трудоемкость дисциплины и виды учебной работы (в академических часах и зачетных единицах).

Виды учебной работы	Всего, в акад. часах	Распределение по семестрам					
		1 сем	2 сем	— сем	— сем.	— сем	— сем.
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Общая трудоемкость изучения дисциплины по семестрам, в т. ч.:	144	72	72				
1.1. Аудиторные занятия, в т. ч.:	64	32	32				
1.1.1. Практические занятия	64	32	32				
1.2. Самостоятельная работа	44	22	22				
1.3. Контрольные работы	32	16	16				
Итоговый контроль (зачет)	4	2	2				

2.3. Содержание дисциплины.

2.3.1. Тематический план и трудоемкость аудиторных занятий (модули, разделы дисциплины и виды занятий) по рабочему учебному плану.

Разделы и темы дисциплины	Всего (ак. часов)	Лекции (ак. часов)	Практ. занятия (ак. часов)
1	2=3+4	3	4
1 семестр			
<p>ТЕМА 1. ЗДРАВЕЙТЕ</p> <p>Грамматика: Лични местоимения (именителен падеж). Сегашно време на глагола <i>съм</i>. Сегашно време на глаголите <i>говоря</i> и <i>казвам се</i>. Фонетика: Гласни и съгласни звукове.</p>	2		2
<p>ТЕМА 2. ОТКЪДЕ СТЕ</p> <p>Грамматика: Сегашно време на глагола. Род на съществителните имена. Фонетика: Звучни и беззвучни съгласни.</p>	2		2
<p>ТЕМА 3. СРЕЩА</p> <p>Знакомиться; говорить «спасибо» и «пожалуйста»; отвечать «да» или «нет»; спрашивать «как себя чувствуете»; прощаться.</p>	4		4
<p>ТЕМА 4. КАКВО РАБОТИТЕ?</p> <p>Грамматика: Множествено число на съществителните имена. Фонетика: Тесни и широки гласни.</p>	4		4
<p>ТЕМА 5. В ОФИСА</p> <p>В офисе общаться в деловых ситуациях; встречать гостей в офисе; выражать желания и просьбы.</p>	4		4
<p>ТЕМА 6. В ХОТЕЛА</p> <p>Грамматика: Безлични глаголи <i>има</i> и <i>няма</i>. Числителни имена. Бройна форма на съществителни имена от мъжки род. Членуване на съществителните имена. Фонетика: Краесловно обеззвучаване на звучните съгласни. Ятов преглас (променливо Я).</p>	4		4

ТЕМА 7. НАЕМАНЕ НА СТАЯ В ХОТЕЛ И КОЛА Забронировать номер и взять машину напрокат забронировать номер в гостинице; брать машину напрокат; произносить свое имя по буквам; говорить по телефону; обменивать и снимать деньги.	4		4
ТЕМА 8. ЧАСОВНИК И ВРЕМЕ Грамматика: Будущее время на глагола <i>съм</i> . Будущее время на глагола. Лични местоимения – форми за винителен и дателен падеж.	4		4
ТЕМА 9. ВРЕМЕ Спрашивать и говорить о времени; спрашивать, как проехать до определенного места разными видами транспорта; покупать билеты и спрашивать о цене; говорить о погоде.	4		4
Итого:	32		32
2 семестр			
ТЕМА 10. КАЛЕНДАР Грамматика: Минало время на глагола <i>съм</i> . Условно изречение. Фонетика: Словна асимилация.	2		2
ТЕМА 11. МОЯТ ДЕН Грамматика: Возвратни глаголи. Притежателни местоимения – пълни и кратки форми. Фонетика: Междусловна асимилация.	2		2
ТЕМА 12. ХРАНИ И НАПИТКИ Грамматика: Вид на глагола. Фонетика: Думи без ударение (клитики).	4		4
ТЕМА 13. В РЕСТОРАНТА Говорить о пище; заказывать еду в ресторане; говорить о длительных процессах в прошлом.	4		4
ТЕМА 14. ДОМ И СЕМЕЙСТВО Грамматика: Да-конструкция. Прилагателно име. Фонетика: Ударение на клитиките при отрицание.	4		4
ТЕМА 15. НА ПОЧИВКА Грамматика: Минало свършено время на глаголите от несвършен и свършен вид. Фонетика: Меки и твърди съгласни.	6		6

ТЕМА 16. ВЪНШНОСТ И ХАРАКТЕР Грамматика: Повелително наклонение. Подчинени допълнителни изречения. Фонетика: Въпросителна интонация.	4		4
ТЕМА 17. В БЪЛГАРИЯ Грамматика: Относителни прилагателни имена. Глаголи за движение в българския език.	6		6
Итого:	32		32
ИТОГО	64		64

2.3.2. Краткое содержание разделов дисциплины в виде тематического плана.

1 семестр

ТЕМА 1. ЗДРАВЕЙТЕ

Грамматика: Лични местоимения (именителен падеж). Сегашно време на глагола съм.

Сегашно време на глаголите говоря и казвам се.

Фонетика: Гласни и съгласни звукове.

Българский язык – официальный язык Республики Болгарии. На нем говорят около 9 миллионов человек в Болгарии, Сербии, Северной Македонии, Румынии, Греции, Молдавии, России, Западной Европе, США, на Украине и в других странах. Принадлежит к группе южнославянских языков и во многих отношениях различается от других славянских языков.

В болгарском языке нет падежей, но зато имеется очень хорошо развитая система глагольных форм. Он является самым развитым из славянских языков. Для него также характерен пост позитивный определительный артикль. Поэтому, несмотря на большое сходство между двумя языками, изучение болгарского несет немалые трудности для русскоязычного магистранта.

Личните местоимения в Именителен падеж и глаголите; съм (быть), говоря и казвам се в сегашно време дават възможност за начало на елементарен разговор на основен метод на курса. Подчертават се приликите между двата славянски езика. Отрицателната и въпросителната форма на глаголите увеличават възможностите за комуникация. Поздрави и пожелания, въпроси и отговори, между: преподавател и магистранте; магистранти: относно трето лице, от мъжки, женски и ли среден род.

Как тебят зовут? – Как се казваш? Разлика между глагола и неговата възвратна форма, мястото на се и смислова разлика при двете форми. Голямото значение на предлозите в езика без падежи, от и в, правило за превръщането на в – във и аналогияното за с – със.

Присъствие на много френски думи в български и в руски език. Възможни въпроси и отговори по темата, граматика и упражнения. Съста вяне на изречения по даден набор от думи.

Фонетика: звуковете се означават с 30 букви (Кирилицата), като не всяка буква отбелязва отделен звук и не всеки звукума съответстваща буква Щ – шт; за разлика от руски език (-сч); ю – йу, я – йа (как и в руски език). По-сложни звуци се отбелязват с по две съгласни като например дж; дз. Йо – ъо това съчетание звучи еднакво, но се използва както следва: йо – в начало на думата, а ъо – посредата или в края на думата, но никога в началото. Всички френски думи в българския език, които съдържат този звук, използват ъо. За разлика от руски език, в който ъ има функция на допълнително омекотяване, то в български ъ няма подобна роля и винаги е в съчетание с о. Ударение на думи с еднакво значение в двата езика.

Основен учебник:

1. Български език за чужденци; автори – Валерия Живова, ИскраМандова, Полина Цончева; ВТУ “Св. Св. Кирил и Методий”, Департамент за езиково обучение; печат. “Фабер”, 2018.

Спомагателен учебник:

2. Учим български легко; автор – Марин Загорчев; печат. “Скай Принт”, 2013.

ТЕМА 2. ОТКЪДЕ СТЕ

Грамматика: Сегашно време на глагола. Род на съществителните имена.

Фонетика: Звучни и беззвучни съгласни.

Въпросителни думи и тяхната специфика: Кой, коя, кое, кои; какъв, каква, какво какви. Употреба: задаване на въпрос и с въпросителни думи и правилната логика на отговорите. Кой си ти? – Име, бащино и фамилно име е правилният отговор, но същевременно можем да попитаме: На кой етаж живееш?; В кой град живеете?; (В коя държава). В кое училище учите?

Кого, кому (на кого), чий, чия, чие, чии (на кого), Къде/откъде, кога, как, защо. Как си? Какво правиш? Как се казваш? Къде отиваш? Къде си? (в руски език съществуват две думи куда и где).

Непрестанно присъства тенденцията на опростяване и модернизирание на езика.

Задаване на въпроси без въпросителни думи – ли и нали. Сегашно време на правилни глаголи – спрежение на трите групи, окончания. Правило без изключения за окончанията на първо лице множествено число.

Особеното значение и правилната употреба на предлозите в езика без падежи. Какъв си по националност (по професия)? Названия на някои страни, езици и националности в мъжки и женски род и множествено число.

Съществителни имена, род, число и общи характеристики, Проследяване образуването на съществителни имена с общ корен, от глаголи или обратно, създаване на глаголи от съществителни имена. Пример: уча – училище, учител/ка, ученик, ученичка, учебник, учение, учен. И обратно: спорт – спортувам, упражнение – упрайнявам.

Образуване на множествено число, изключения.

Практикуване на скромните знания под формата на Диалог, първо, между преподавателя и магистрантите, а после, само, между магистрантите. Изработване на навици: Как да се представите: Как се казвате; какъв сте по националност, какви езици говорите; Как да представите човека до Вас, следвайки същата схема. Граматика – упражнения. Новите думи в урока – разграничаване на съществителни имена, от глаголи, числителни, местоимения, наречия, предлози, съюзи и съюзни думи. Важно начало за създаване на навик за бързо разпознаване на думите, дали е глагол или е съществително име, наречие или прилагателно.

Основен учебник:

1. Български език за чужденци; автори – Валерия Живова, ИскраМандова, Полина Цончева; ВТУ “Св. Св. Кирил и Методий”, Департамент за езиково обучение; печат. “Фабер”, 2018.

Спомагателен учебник:

2. Аз говоря български – Български език за чужденци, автори: Живка Колева – Златева, Боряна Емилиянова, печат “Фабер”, 2007г.

ТЕМА 3. СРЕЩА

Знакомиться; говорить «спасибо» и «пожалуйста»; отвечать «да» или «нет»; спрашивать «как себя чувствуете»; прощаться.

Среща (встреча) обобщава първите две теми, а именно как се поздравяваме: Добро утро!; Добър ден!; Добър вечер!; Здравей/те Приятно ми е; Приятно ми е да се запознаем!; Радвам се да се запознаем! Как се представяме или представяме един човек на друг, като ги обогатява допълнително с учтиви изрази. Как да благодарим и да молим, кога и как да казваме да или не; Насища речника с думи и изрази за оказване на внимание, като: Как сте? – Много добре; чудесно; горе-долу; Радвам се да те видя! Какво става?; Нищо ново. Как да се сбогуваме, например: Довиждане, До скоро, До утре, Чао!

Основни изрази за учтивост: Моля (пожалуйста), Благодаря, Мерси; заповядай/те (пожалуйста и когато даете нещо-то кому-то). Моля? (прошу и когато я не разслушал вас). Разлика между: говорите

ли български и те говорят на български, което може да се сравни с друг модерният език – английски, без падежи.

Граматика: Род на съществителните имена. В български език както и в руски език има три рода: мъжки, женски и среден род. Въпреки че в много случаи има съвпадение на рода на подобни думи, това не винаги е така (Например: вечер – ж.р (вечер – м.р); креват – м.р (кровать – ж.р.); година – ж.р. (год – м.р.). Съществителни имена окончавщи на съгласен звук, обикновено са от мъжки род, например: ден, апартамент, мъж. Но има и много изключения като: баща, чичо, дядо, съдия. Съществителни имена завършващи на гласен звук –а; -я, обикновено са от женски род, като: стая, баня, книга чаша, но има и доста изключения като: есен, пролет (весна), свещ, нощ (ночъ). Съществителни завършващи на -о, -е, -и, -у, -ю, обикновено са от среден род като кафе, такси, писмо, меню. Думи означаващи професии, националности, звания т.н. могат да имат различни форми, от мъжки и женски род като учител – учителка; лекар – лекарка; българин – българка. Множествено число на съществителните имена се образува като се прибавя и, ако думата завършва на съгласен звук, но ако завършва на гласен звук, той, просто се замества с И. Примери: магистрант/и; лекар/и; нощ/и, лампа – лампи; дъщеря – дъщери (дочки). Съществителните от среден род са по-разкични например: легло – легла, яйце – яйца, парче – парчета; такси – таксите; меню – менюта; име – имена. Но...! В български език има много изключения, които са обект на още по-подробно разглеждане.

Основен учебник:

1. Да общуваме на Български – Български език за чужденци, Автори: Людмила Иванова, Жения Колева, печат “Фабер”, 2009г.

Спомагателен учебник:

2. Учим Болгарский легко – автор Марин Загорчев; печат. Скай Принт, 2013г.

ТЕМА 4. КАКВО РАБОТИТЕ?

Граматика: Множествено число на съществителните имена.

Фонетика: Тесни и широки гласни.

Какъв, каква, какво какви – Какво е това? - Това е Указателни местоимения – за близки предмети и хора се различават по род и число – този, тази, това, тези. Пример: този човек; тази книга; това училище, тези маси. Упражнение, което спомага за по-доброто запомняне на новите думи, род и число в съпровод на показателните местоимения и техния род и число: Подреждане на новите съществителни имена в колони, според рода им и образуване на множествено число,

като допълнително задание. Голямата употреба на среден род – това, тъй както и на какво. Правилните въпроси в дискретното търсене на информация и съответните учтиви отговори. Упражнение на по темата чрез диалог между преподавател и магистранти и само между магистранти. Нови ситуации, които предполагат употребата на новите изрази, думи и предлози. Упражняване на новите думи чрез въпроса: Какво е това?

Множествено число на съществителни имена (продължение) едносрични думи + ове – град – градове; стол – столове; думи, завършващи на: -к – +ци – език – езици; ец – +ци – прозорец – прозорци; ър – +ри – компютър – компютри; -х – +си – кожух – кожуси; -г – +зи –предлог – предлози; -й – и – трамвай – трамваи. И още много други съществителни имена, които имат по-различно множествено число като: легло – легла; море – морета; списание – списания; сърце – сърца; училище – училища; брат – братя; ден – дни; мъж – мъже; дядо – дядовци; чичо – чичовци; крак – крака; око – очи; ръка – ръце; цвете – цветя; дете – деца; ухо – уши.

Някои предлози и тяхната употреба. Под; на; в/във; до; зад Някои нови правилни глаголи и необходимите предлози към тях като: отивам на лекции, но отивам в университета;говоря български език, но говоря на български; казвам на Елена , но казвам се Марина – възвратна форма на глагола; уча в това училище, но следвам в РАУ.; харесвам Русия; Андрей живее в София. Упражнения: Попълнете с правилните предлози.

Фонетика: според ширината на прохода в устната кухина, гласните се делят на: широки – а, е, о и тесни –Ъ, и у. Съгласните биват звучни: б, в, г, д, ж, з, дз, дж и беззвучни: п, ф, к, т, ш, с, ц, ч, х. За разлика от руски език, в който о се чете и като а, когато не е под ударение, то в български език О винаги се произнася като О.

Основен учебник:

1. Разбирам и говоря български език като чужд; автори: Елена Хаджиева, Радка Влахова, Недка Гарибова, Гергана Дачева, Ася Асенова, Весела Шушлина,Йорданка Велкова – Софийски университет “Св. Климент Охридски”, Факултет по Славянски филологии; печат. ИК”Гутенберг”, 2014г.

Спомагателен учебник:

2. Български език за чужденци; автори: Валерия Живова, Искра Мандова, Полина Цончева, ВТУ “Св. Св. Кирил и Методий” Департамент за езиково обучение; печат: “Фабер”, 2018г.

ТЕМА 5. В ОФИСА

В офисе общаться в деловых ситуациях; встречать гостей в офисе;

выражать желания и просьбы.

Докато предидущата тема се занимава повече с това какво работиш, то настоящата разширява знанието на думи и изрази, свързани конкретно с дейностите в офиса. Как се общува в делови ситуации; посрещане на гости (бизнес-партньори) в офиса; изрази за пожелания и молби.

Използване на Бъдеще време при учтиво обращение дали клиента желае още нещо – ще желаете ли още нещо? Посрещате с: Добре дошли; предлагате нещо за пиене; можеби; може ли да кажете; бихте ли направили; Разбира се; Съгласен съм с; Нямам нищо против и др. Глаголи пряко свързани с дейности в офис: предлагам; приемам; договарям се с; (според договора); подготвям (документи) подписвам; притежавам; разработвам.

Изразяване на желание – искам или желая. Между два глагола винаги се пише да, като двата глагола се спрягат. Искам да пия кафе. Започвам да пиша домашната работа. Но! Искам да пиеш кафе има съвсем друг смисъл, защото първият глагол е в първо лице, но торият е във второ лице. Трябва да се обръща особено внимание на спрежението на първия глагол и този след да, тъй като смисалът се променя, като: Искаш ли да дойда?; Искам да дойдеш; Искам да дойде; Искате ли да дойдем; Искам да дойдете; Искам да дойдат.

Глаголът след да винаги е в сегашно време – Ти искаше да пишеш. Ти ще искаш да пишеш.

След глагола съм, мога е следващият неправилен глагол, който има голяма ежедневна употреба. Обикновено Може ли се използва за привличане на вниманието, за да попитате нещо или дали нещо е разрешено: Извинете, може ли да ми кажете ...; Може ли да вляза?; Може ли да пуша? Може ли едно кафе. Други изрази: хайде да отидем на кино; Нека да дойде. Преди и после; след това. Глаголи от: Свършен вид (означава завършено или еднократно действие) и Несвършен вид (означава продължаващо или повтарящо се действие).

Глаголът трябва означава задължение или необходимост от дадено действие. Не се спряга. Трябва да учиш, за да сполучиш. Трябва да купи билети. Може да означава предположение или убеждаване: Трябва да дойде утре.; Трябва да са пристигнали. Би трябвало означава желателност: Би трябвало да отедеш.

Основен учебник:

1. Учим български лесно – автор Марин Загорчев; печат. СкайПринт, 2013г.

Спомагателен учебник:

2. Български език за чужденци; автори: Валерия Живова, Искра Мандова, Полина Цончева; печат: ”Фабер”, 2018г.

ТЕМА 6. В ХОТЕЛА

Граматика: Безлични глаголи има и няма. Числителни имена. Бройна форма на съществителни имена от мъжки род. Членуване на съществителните имена.

Фонетика: Краесловно обеззвучаване на звучните съгласни.

Ятов преглас (променливо Я).

Предвид практическата насоченост на настоящия курс, холът представлява особен интерес за чуждестранните магистранти, изучаващи български език. Какво трябва да знаем за резервация, по телефон или онлайн, избор на хотел, кога можем да се нанесем в хотела, кога трябва да го напуснем, как се заплаща... Пристигане в хотела, попълване на адресна карта/ всичко това се предлага ж прост сложестен контакт, посредством няколко диалога. Обогаत्या се речника с нови думи, по темата.

Граматика. Глаголите: има и няма. Сравнение с руски и арменски език. Спрежение на двата глагола – правилни глаголи; въпросителната им форма. Често употребявана в български език.

И И – Имам молив / И писалка имам. Виждат се и плажът и морето. Има значение на също.

Отрицанието е нито нито. В стаята няма нито телефон, нито интернет.

Ислителни имена: БРОЙНИ – един; една; едно; едни; два /стола – м.р./; двама/души-м.р./; две/чанти – ж.р./; две/деца – ср.р./; три; четири... РЕДНИ – Първи; втори; трети; четвърти...

Нови думи, които при промяна на ударението, придобиват ново значение: хор – хора хоро – хора; Кола – кола.

Бройни форми на съществителни имена – примери: Един; два; три и т.н. стола въпро – колко стола? – отговор: Три стола. Друг въпрос – Много /малко/ ли са столовете?. Думи имащи същото проявление – примери: шкаф; Учебник; хотел; прозорец компютър; трамвай; завой. Всички са неударени предмети. Ударени, от м.р. имат, при двата случая? един, два, три... и много или малко/ едно и също множествено число. Примери: един магистрант, двама магистранти, много/малко магистранти; учител; българин; лекар и т.н. Но! Един човек – двама души Колко души? Много/малко хора. Сравнение с арменски език.

Фонетика: Звучни съгласни в края на думата се произнасят като съответните им беззвучни: б – п; /хляб/ в – ф /молив/; г – к /бряг/; д – т /вход/; ж – ш /мъж/; з – с /бърз/. Упражнения за правилно изписване на подобни думи.

Основен учебник:

1. Български език за чужденци; автори: Валерия Живова, Искра Мандова, Полина Цончева; печат: Фабер, 2018г.

Спомагателен учебник:

2. Учим български лесно; автор: Марин Загорчев; печат: СкайПринт, 2013г.

ТЕМА 7. НАЕМАНЕ НА СТАЯ В ХОТЕЛ И КОЛА

Забронировать номер и взять машину напрокат забронировать номер в гостинице; брать машину напрокат; произносить свое имя по буквам; говорить по телефону; обменивать и снимать деньги.

В допълнение към темата за хотела, се разглеждат по-подробно наемане на стая въобще и запазване – резервация на хотел за определено време. Също така се разглежда подробно наемането на стая или апартамент за по-дълго време и наемането на кола (автомобил) за известно време (в български език се употребява много често рент а кар). Разговори със сътрудници на хотела или собственици на апартаменти, тъй както и сътрудници в бюрото за наемане на коли. Както обикновено, това се прави чрез интересни диалози с набавяне на допълнителни думи.

Пари, българска национална валута – лев – (един, два, три и т.н.) лева, /много/малко/лево; стотинки. Обмен на валута само: в официални обменни бюра / чейндж бюра/ или банкните за избягване на спекуланти с измислени комисионни. Понятията: курс на деня за купува и продава; банкомат; кредитна и дебитна карта, пари в брой; ресто, дребни. Основни изрази: Имате ли достатъчно пари? Къде има: банкомат; обменно бюро?; Къде мога да обменя валута /пари/? Какъв е курсът на: еврото; доларът? Искам да обменя ...евро. Колко лева ще получа? Не мога да Ви върна; Няма ли дребни, Имам само 50 лв на цяло. Можете ли да ми развалите 100 лв Ето Ви рестото. Произнасяне на имена буква по буква. Обикновено названието на буквите се произнася със звук ь – бь; вь; гь и т.н. Съкращения като ЦУМ; ВИТИЗ; БЗНС и др не се подчиняват на общо правило. Например – Първите две звучат както са написани, а третото звучи като бе-зене-се; др. Примери джисем; беемве; дивиди...

Някои пожелания които често се добавят в общуването на съвсем непознати хора: Приятен ден; Лека/ приятна работа.

Наемане на стая или апартамент срещу месечно заплащане /наем – висок, нисък, среден/ от собственик или собственичка /хазяин или хазайка/ от наемател или наемателка.

Граматика: Членуване на съществителни имена от мъжки род. Пълен член – когато лицето или предметът е подлог Той е магистрант – Магистрантът учи български език; Той е лекар. Лекарят е отличен специалист / Кратък или непълен член, когато лицето или предметът са известни, но са допълнение. Учебникът е на магистранта и Отивам при лекаря.

Основен учебник:

1. Учим български език; автор: Марин Загорчев; печат. СкайПринт, 2013г.

Спомагателен учебник:

2. Български език за чужденци; автори: Валерия Живова, Искра Мандова, Полина Цончева; печат: Фабер, 2018г.

ТЕМА 8. ЧАСОВНИК И ВРЕМЕ

Граматика: Бъдеще време на глагола съм. Бъдеще време на глагола.

Лични местоимения – форми за винителен и дателен падеж.

В български език времето има две значения: време и погода. Първо се занимаваме с времето – час; минути; секунди. Колко е часът? – Часът е девет; Часът е девет и пет; Часът е девет и 15 минути/или и четвърт/; Часът е девет и 30 минути /или и половина/; Часът е девет без 20 минути /девет и 40 минути – тази форма се употребява много рядко/ И и без са сравними с езиковата логика на арменски език (анц и парас). В колко часа запорва семинарът – семинарът започва в девет часа. Тук отбелязваме много важна особеност – когато говорим за часовото време, ударението пада на втората сричка, а когато става дума за количество време – на първата сричка, пример: Всеки ден работя по 8 часа; Семинарът про дължава много часове. Предлози, използвани към часа които дават допълнителна, важна информация – в 9 часа, точно в девет; към 9ч; около 9ч; след 9, до 9ч, преди 9ч; не по-късно от 9ч. Най-късно в 9ч. и т.н.

Граматика: Образуване на Бъдеще време на глаголите: ще и глаголят в сегашно време; пример: утре ще уча; отрицателна форма на бъдеще време – няма да и сегашно време на глагола: утре няма да уча. Въпросителна форма на бъдеще време: Ще учиш ли?; Няма ли да учиш.

Названия на части на деня: Кога? утро, сутрин (между утро и обед), преди обед, обед (на обед); следобед /след обяд/; вечер /вечерта/ , довечера или днес вечерта. Българите казват: Утре сутринта.

Лични местоимения: Форми за винителен и дателен падеж: пълни и кратки форми.

Винителен падеж, кратки форми: При пряки допълнения, отговарящи на въпроса кого (при синтактичен разбор), без предлог, пример/пр./: чакам г-н Петров – чакам го. Пълни винителни форми се употребяват след предлог, пр. С мене; за него; зад вас; пред нас.

Пълните дателни форми са архаизъм /кому/ и се заменят с предлог на и пълните винителни форми /на кого/; пр. На мене ли говориш? Давам на него 10 лева /лв/, а на тебе – 2лв.

Кратките винителни и дателни форми никога не стоят в края на изречението.

При употреба на бъдеще време кратките винителни и дателни форми стоят между частицата ще и глагола като първа е тази от дателен падеж. Пр. Ще му го дам В отрицателната форма стоят между няма да и глагола. пр. няма да му го дам. Въпросителната частица ли се поставя след глагола. Пр. Ще му дадеш ли писмото? При отрицание частицата ли се поставя след няма Няма ли да му дадеш писмото? При уточняване, дали на еди или друг човек се отнася се използва пълната падежна форма, последвана от кратката. Пр. На нея и благодарят; Него го канят.

Основен учебник:

1. Български език за чужденци; автори: Валерия Живова, Искра Мандова, Полина Цончева; печат Фабер 2018г.

Спомагателен учебник:

2. Учим българский легко; автор: Марин Загорчев; печат: СкайПринт, 2013г.

ТЕМА 9. ВРЕМЕ

Спрашивать и говорить о времени; спрашивать, как проехать до определенного места разными видами транспорта; покупать билеты и спрашивать о цене; говорить о погоде.

Време като погода. Темата е пряко свързана с природата и климата на страната за която говорим. Как питаме и отговаряме. Какво е времето? Или Какво ще бъде времето или Каква е прогнозата за времето и се добавя деня или по-дълъг срок, който ни интересува. Отговорите Студено (горещо, топло, прохладно, ветровито, слънчево) е. Вали дъжд /сняг, градушка/. Духа вятър; Грее слънце/ Слънчево е. Ясно е; Тъмно /късно, рано, светло, облачно/ е.

Какъв е климатът в България? Следва допълнителна подробна информация за разположението на страната, география, релеф, голяма река /Дунав/; Черно море, други малки реки, езера, планини, общо взето, всички фактори, определящи климата на България. Информационна тема: Рилският манастир, признат от ЮНЕСКО паметник на културата.

Сезони или годишни времена: пролет; лято; есен зима. Названията на месеците не са запазени в славянски вид, а са възприети от Западна Европа в побългарен вариант, подобно на руски език

Специчен предлог за време и място е предлогът през. Пр. Кога имате ваканция – През лятото През март времето е много променливо. Ще ту се обадя през следващата седмица.

Седмица произлиза от седем дена т.е. неделя по руски език, а неделя в български език е боскресение в руски език. Предло съпровождащ дните на седмицата е в, пр. В понеделник ще се срещнем Във вторник те каня на гости и т.н.

Граматика: Членуване на съществителни имена от женски и среден род. За тях има само една форма, валидна и за подлог, и за допълнение, та за женски род и то за среден род. Примери/пр./: Жената на брат ми е хубава Аз обичам снахата /жената на брат ми/ Детето на съседите е много палаво, но всички обичат детето.

За множествено число, също, има само един член и за подлог и за допълнение – -те и -та. Пр. Магистрантите не учат достатъчно. Момчетата си играят с момичетата.

Названията на близки роднини не се членуват. Пр. Мама обича ягоди. Баба е много религиозна и т.н. Изключение прави синът. В множествено число се членуват.

Основен учебник:

1. Учим български леско; автор: Марин Загорчев, печат: СкайПринт, 2013г.

Спомагателен учебник:

2. Български език за чужденци; автори: В. Живова, Ис. Мандова, П. Цончева; печат: Фабер 2018г.

2 семестр

ТЕМА 10. КАЛЕНДАР

Граматика: Минало време на глагола съм. Условно изречение.

Фонетика: Словна асимилация.

Граматика: Кога си роден/а? – През 2000г. През кой месец? – През май. Н, !!! На коя дата си роден/а/? На трети май 2000на година. Месец е в мъжки ро, но година е в женски род. През бойната загинаха милиони или по време на войната загинаха милиони.

Предлозите от... до се използват за ограничено време и за определено разстояние; пр. Имам стаж в училище от април до юни. Разстоянието от София до Пловдив е 128км. Работно време: от понеделник до неделя, всеки ден от 8.00ч. до 18.00ч. Неделя – почивен ден.

Предлог на и някои от многото случаи на неговата употреба: На коя улица живееш?; На кой етаж е твоето жилище? На кого е тази книга? Отивам на: лекции, кино, театър гимнастика и др., Но!!! Отивам в РАУ, в кино Москва, в Малый театър, във фитнес центъра и др/ На масата има плодове;

на стената има картина; на небето блестят много звезди. Отивам на: мпланина, село лов, Аз съм на гарата, летището; на работа; на почивка, на гости. Свирия на цигулка, на флейта и т.н.

Бъдеще и минало време на глагола съм: ще бъда, ще бъдеш ще бъде, ще бъдем, ще бъдете, ще бъдат/ бях, беше /бе/, беше/бе/, бяхме, бяхте, бяха пр. Утре ще бъдат в университета. Вчера бяхме на гости.

Условни изречения /подчинено обстоятелствено изречение за условие/ Пример: Ако не вали, ще отида на концерт; Ако учи, ще сполучи.

Наречия за време – през почивните дни/ в събота и неделя/през уикенда два пъти дневно/ седмично месечно, годишно.

Изрази за време: Има време; Време е; Няма време; Губи си времето.

Разлика между ходя и отивам.

Свободно време, календарни празници, пътуване – някои глаголи, свързани с тях: Връщам се – връщане; закъснявам – закъснение; заминавам – заминаване; идвам – идване качвам се – качване; отивам – отиване; пристигам – пристигане; пътувам – пътуване; слизам – слизане; тръгвам – тръгване.

Основен учебник:

1. Български език за чужденци; автори: Валерия Живова, Искра Мандова, Полина Цончева; печат: Фабер, 2018г.

Спомагателен учебник:

2. Учим болгарский легко; автор: Марин Загорчев; печат СкайПринт 2013г.

ТЕМА 11. МОЯТ ДЕН

Граматика: Възвратни глаголи.

Притежателни местоимения – пълни и кратки форми.

Фонетика: Междусловна асимилация.

Дневният режим обхваща повтарящи се всеки ден действия, необходимите глаголи и нови съществителни имена. Ежедневието налага използването на глаголи от несвършен вид и множество възвратни глаголи, които се различават по употребата на се и си възвратни частици.

Граматика: Възвратни глаголи със се – действието излиза от субекта и се връща върху него, се – себе си. Примери: Ана се мие; Той не се мие; Елена се облича.

Ако пред глагола има каквато и да е дума, се се поставя пред глагола – пр. Тя се къпе. Мария се къпе с топла вода.

Ако пред глагола няма дума, тогава се поставя след глагола. Пр. Какво правиш? – Обувам се. В безсъюзно свързани прости изречения се върви след глагола – пр. Мая се събужда рано, мие се, облича се обува се и отива на работа.

При въпрос с ли, се частицата върви след нея – Пр. Обличаш ли се?

При отрицание, се е след частицата не – Пр. Петър не се бръсне.

Възвратни глаголи със си – употребяват се, когато действието частично засяга глаголното лице.

Пр. Елена си обува панталоните. Николай си облича ризата.

Какво можем да си обуем /събуем/? Какво можем да си облечем /съблечем/? Нови думи, свързани с двата случая, видове обувки и различни дрехи. Слагам си както в руски език постави на себе.

Пр. Слагам си: вратовръзка; очила; бижутото колана; шапката; шала; ръкавиците; часовника. Може да се употреби и за дрехи: Пр. Слагам си новата рокля или за козметика – Сложи си новото червило /новите сенки/.

Как се обличам – основни наречия като елегантно, спортно, официално, делово, ежедневно.

Притежателни местоимения: пълни и кратки форми. Пълните форми за всяко лице са по 4, за трите рода и за множествено число. Допълнително има свой, възвратно притежателно местоимение и кратката му форма си. Пълните форми на притежателните местоимения се пишат пред съответните съществителни имена и приемат членуването им вместо тях. Кратките форми се пишат след съответните съществителни, нямат род и число и напълно съвпадат с кратките лични местоимения в дателен падеж/. Те представляват крачка напред в модернизираният и опростяването на езика. Примери: Тяхната къща е хубава – Къщата им е хубава; Моят апартамент е голям – Апартаментът ми е голям.

Основен учебник:

1. Български език за чужденци; автори: Валерия Живова, Искра Мандова, Полина Цончева; печат:Фабер 2018г.

Спомагателен учебник:

2. Учим български език; автор: Марин Загорчев; печат. СкайПринт, 2013г.

ТЕМА 12. ХРАНИ И НАПИТКИ

Граматика: Вид на глагола.

Фонетика: Думи без ударение (клитики).

Храни и напитки представляват необятна тема. Дава се възможност да бъдат получени достатъчно практични знания, за целта се групират наименованията на плодове и зеленчуци; посещава се

магазин за хранителни стоки, в който има млечни продукти като сирене и кашкавал; мляко, кисело мляко, извара, сметана, мътеница; колбаси, яйца и прясна риба. Вафли, бисквити, шоколад, сладкиши; ядки и пакетирани: сол, захар, брашно, ориз и др.

Напитките се разделят на алкохолни като: ракия, вино, бдка и безалкохолни напитки като: фреш, фанта спрайт сок от: портокал, касис, ананас.

Цените могат да бъдат високи или ниски, а продуктите /стоките/ скъпи или евтини. Заплащането става с карта или с налични.

Граматика: Вид на глагола: разкрива начина по който се извършва действието. Според вида глаголите са от несвършен и вид, когато действието протича във времето като процес; пр. Чета, пиша, отивам мия се, обличам се; Когато действието се извършва многократно, с обстоятелствени пояснения за време като – всеки ден, винаги, постоянно, често, обикновено + пиша, уча, чета, събуждам се. По-голяма част от първичните глаголи са от несвършен вид като: говоря, пиша, нося, пея, чета. И Свършен вид, когато действието е еднократно, цялостно и не може да се дели на фази като прочита, напиша, отида, облека се, дам, видя, кажа и др.

Глаголите от свършен вид се образуват от несвършен вид по два начина: чрез представка – напиша, прочита, измия и чрез наставка на – лежа/легна; седя/седна; ставам/стана.

Глаголи от несвършен вид се образуват от глаголи от свършен вид с помощта на наставки: -а влизам; -я отварям; -ва отивам; -ава явявам се; -ява отговарям.

Фонетика: Думи без ударение /клитики/. Осве предлозите има и други едносрични, които се произнасят заедно с предходната или със следходната дума. Такива са: Дателните и винителни форми на личните местоимения – пр. дай ми, взех го; частицата ли – чу ли; купи ли ми видя ли; видя ли го; формите на глагола съм в сегашно време – аз съм; той е тук.

Произнасят се: отрицателната частица хе – той не учи; тя не пие кафе със захар; Частица ще – Той ще учи Се и Си са под ударение при отрицание – не се запознах с Георги; тя не си купи нищо от пазара.

Основен учебник:

1. Български език за чужденци; автори: Валерия Живова, Искра Мандова, Полина Цончева; печат Фабер 2018г.

Спомагателен учебник:

2. Учим български език; автор: Марин Загорчев; печат: СкайПринт, 2013г.

ТЕМА 13. В РЕСТОРАНТА

Говорить о пище; заказывать еду в ресторане;

говорить о длительных процессах в прошлом.

Запазване на места в ресторант по телефона или онлайн; посещаване без предварителна резервация /голям риск да не успеете да намерите място – мас за 4 души утре от 19 часа. Меню избор и поръчване на ястия; само нещо за пиене с мезета Посещение на кръчма и кафене /кафе/. Бих искал...; Може ли да ми донесете допълнително картопки; Какво ще ни препоръчате Какво имате за предятие/основно ястие/десерт? Бихте ли ми донесли...

Видове меса говеждо, телешко, свинско, пилешко, агнешко, овнешко; дивеч и риба, морски продукти. Как е приготвено: печено, варено, на скара /добре изпечено или алангле/ задушено, пържено.

Подробна информация за подобни заведения в България. Кафе експресо, със сметанка или чисто, турско кафе, нескафе без или със захар,капучино, мляко с какао; черен зелен или билков чай; пържени картофи /със сирене или без/ с бира/в бутилка или наливна. Сандвич; баничка;поничка; геврек; кифла; боза; мътеница/айран.

Как да поръчам в кафето: Едно кафе, моля; Може ли един чай; Колко срува? ; Може ли сметката или Сметката, моля; Може ли касовата бележка.

Граматика: Минало несвършено време: Постоянна ситуация в миналото – Тя имаше лош характер; Тогава живеех в България/ В този дом живя големият български художник Св. Русев – минало свършено време. Действие, което се е извършвало в течение на дълъг период –Тя работеше в моя офис, когато се омъжи Тъкмо излязах, когато дойде/ Когато дойде, излязох- зависимост на едното действие от другото. Повтарящо се действие – Павел често я предупреждаваше. Тя винаги идваше сама; Често пътуваше с трамвай/ вчера той пътува с трамвай – минало свършено. Сравнения: Когато я видеше я поздравяваша минало несвършено време, повтарящо се действие в миналото и Когато я видя, той я поздравя – минало свършено време, слуяило се е един път. Образуване на минало несвършено време – спрежение на трите групи правилни глаголи, окончания.

Глагола мога в двете минали времена. Смеслова разлика в: Вчера не можахме да се видим и Вчера не можехме да се видим. Мога има различни нюанси ив сегашно време –Не мога да работр. Мога да не работя.

Меню: ордьоври и салати; супи; аламинути ястия с месо; рибни ястия ; бегетарианска кухня; десерти. Някои типични български ястия, салати, десерти и рецепти за тях. Присъствие на доста френски думи в темата.

Български деликатеси: салати – шопска, овчарска зелена снежанка; Супи: таратор, шкембе чорба, курбан чорба, боб чорба. Аламинути: омлет, задушени пилешки дробчета и сърчица. Кюфтета, кебапчета, пържола, шишчета Десерти: баклава и кадаиф. Присъствие и на думи и специалитети от арабската кухня.

Основен учебник:

1. Учим българският леско; автор: Марин Загорчев; печат: СкайПринт, 2013г.

Спомагателен учебник:

2. Български език за чужденци; автори: Валерия Живова, Искра Мандова, Полина Цончева; печат: Фабер, 2018г.

ТЕМА 14. ДОМ И СЕМЕЙСТВО

Граматика: Да-конструкция. Прилагателно име.

Фонетика: Ударение на клитиките при отрицание.

Посредством няколко текста – На гости, На село се прави описание на апартамент, разпределението мы, съставните части на жилището: дневна, две стаи и кухня, баня, антре и килер. Подробно оисание на мебелировката попълва речника на ежедневно употребявани думи. И на къща, на село, характерен български дом извън града, двуетайен с гараж. Пред къщата има цветна градина а около къщата – подреден двор.

Роднини: родитело – майка и баща; баба и дядо по двете линии, майчина и бащина; братя и сестр на родителите, чичовци и лели; вуйчо и вуйна/брат на майката и съпругата му; децата – синове и дъщери; внуци и внучки; братовчеди; працядо и прабаба; снахи и сетъове. Сложна и същевременно логична е взаимовръзките в голямото семейство – родът.

Граматика: Прилагателните имена се съгласуват с рода и ислото на съществителното име, което определят. Прилагателните имена се членуват и тогава съществителнот о не се членува, същото е валидно и за дългите притежателни местоимения. ПРИ ЧЛЕНУВАНЕ НА ПРИЛАГАТЕЛНИТЕ ИМЕНА НАСТЪПВАТ НЯКОИ ПРОМЕНИ КАТО; ДОБЪР _ ДОБРИЯ _ ДОБРИЯТ: БЯЛ _ БЕЛИЯ _ БЕЛИЯТ.

Някои често употребявани глаголи като: искам да /уча/; Започвам да /работя; трябва да /питама/, за разлика от първите глаголи, които имат спрежение, трябва няма. Има само една ситуация,

когато изразяваме лична необходимост нещо и тогава се появява: трябва ми едно цвете и трябва ми пари.

Някои професии: адвокат, инженер, архитект, счетоводител лекар, учител зъболекар преводач, художник, журналист. Съществуват и наименованията и в женски род, но се употребяват рядко, само, когато се подчертава, че специалистът е жена. Прието е да се хазовава професията в мъжки род.

Цветове: Бял, черен, син, зелен, лилав, розов, жълт, оранжев, сив, кафяв и червен

Посоки на света: Изток – Запад, Север – Юг. Североизток, Югоизток, Северозапад, Югозапад.

Как говорим за себе си и за семейството си: Женен/омъжена ли си?; той е женен; тя е омъжена
Колко деца/ братя и сестри/ имаш?Имам две деца (двама братя; две сестри).

Как говорим за възрастта: На колко си/сте/ години? На двайсет и три /години/съм.

Основен учебник:

1. Български език за чужденци: автори: Валерия Живова, Искра Мандова, Полина Цончева; Печат; Фабер 2018г.

Спомагателен учебник:

2. Учим българский легко; автор: МаринЗагорчев; печат: СкайПринт, 2013г.

ТЕМА 15. НА ПОЧИВКА

Граматика: Минало свършено време на глаголите от несвършен и свършен вид.

Фонетика: Меки и твърди съгласни.

В български език съществуват и двете съществителни имена, почивка и отдих, но глаголт е почивам си. Темата подробно серазвива на основата на кратки текстове които дават основата за разговор и получаване на добра информация относно курортите на България и възможностите, които има да се почива от скромно до много скъпо и луксозно. Първо обясняваме какъв умерен и приятен е климатът на страната, с добре изразени четири сезона.Средните годишни температури са приемливи, от 0 до 23 градуса . Най-топло е през юли и август и най-студено – през януари и февруари. Релефът на страната е разнообразен, от низина и долини до красиви не много високи зелени планини. Цялата източна граница на България е Черно море с хубави плажове, пясък и дюни, морска романтика. Има над 250 лицензирани минерални води. Черноморският бряг предлага редки съчетания между, планински висок бряг и в подножието пясъчни плажове – такъв е най-старият курорт – Златни пясъци и най-южното българско черноморие, където планините Странжа и Сакар се спускат до морето, сдо плажове със ситен пясък. На много места по

черноморието има топли и хладки лековити минерални извори, друго съчетание, което ги прави особено привлекателни.

Известни са в цяла Европа и българските планински курорти, даващи прекрасна възможност както за отдых сред красива природа, така и за активна почивка туризъм. България разполага с повече от 200 олимпийски ски писти на добри цени. Зимните курорти работят целогодишно, тъй както и морските, които предлагат балнео лечение, подобно на курортите с минерални извори, разположени на много места в страната.

Къде отивате на почивка? или просто къде почивате?, на море или на планина?

Граматика: Голям – по-голям/сравнителна степен /най-голям/превъзходна степен/.

Какво е времето? – Времето е: ветровито, мъгливо, дъждовно, влажно, облачно, слъчево, горещо.

Има: вятър, мъгла, дъжд, влага, облаци, слънце.

Минало свършено време означава действие, извършено и завършено преди момента на говоренето. Може да се образува както от глаголи от свършен вид, така и от несвършен вид.

Спрежение и Окончания.

Основен учебник:

1. Български език за чужденци: автори: Валерия Живова, Искра Мандова, Полина Цончева; Печат; Фабер 2018г.

Спомагателен учебник:

2. Учим болгарский легко; автор: МаринЗагорчев; печат: СкайПринт, 2013г.

ТЕМА 16. ВЪНШНОСТ И ХАРАКТЕР

Граматика: Повелително наклонение. Подчинени допълнителни изречения.

Фонетика: Въпросителна интонация.

Външност и Характер – описание на лицето – набор от нови думи; косата, която може да бъде къса, дълга, права, чуплива, къдрава, руса, черна, кестенява. Носът е: правилен, чип, дълъг, къс, широк. Очите биват: сини, черни, кафяви, пъстри. Външност – строен, висок, среден на ръст, нисък, слаб, дебел, пълен. Какъв сте на ръст?

Характер: Какъв сте по характер? – По характер съм: Добър, честен, справедлив, търпелив, отговорен, открит или Лош, високомерен, лицемерен, завистлив, потаен.

Качества: работлив, умен, искрен, дискретен, толерантен и т.н.

Емоции: щастлив, весел, влюбен, спокоен, емоционален, тъжен, ядосан, нервен, объркан,изплашен, замислен, разочарован, самотен, приказлив.

Споменатите качества и недъзи, конкретни определения и характеристики, относно външността, душата и сърцето дават добра основа за провеждане на разговор по темата, между преподавател и магистранти, така също и само между магистранти, главно, описания на трето лице. Използва се възможността за преговор на лексика и граматика.

Грамматика: Повелително наклонение: Прости форми – Образуване на положителни форми от свършен и несвършен вид на глаголите. Положителната форма завършва на: -И за единствено число и -ЕТЕ за множествено число пр. Чета – чети, четете; говоря – говори, говорете; пиша – пиши, пишете и др. -Й за единствено число /ед.ч./ и – за множествено число/мн.ч. – пр. Пея -/ЙТЕ Пр. Пея – пей, пейте; отговарям – отговаряй, отговаряйте; попитам – попитай, попитайте
Неправилни форми: ям – яж, яжте; вляза – влез, влезте; видя – виж, вижте; изляза – излез, излезте; дойда – ела, елате; държа – дръж, дръжте; съм – бъди, бъдете.

Отрицателната форма се образува като се прибавя частицата -НЕ.

Глаголите от свършен вид нямат отрицателна повелителна форма.

Сложните форми се образуват с конструкцията да и сегашно време – да вървя, да вървим, да вървят – пр. Да отида ли да купя плодове?

Основен учебник:

1. Български език за чужденци: автори: Валерия Живова, Искра Мандова, Полина Цончева; Печат; Фабер 2018г.

Спомагателен учебник:

2. Учим българският език; автор: Марин Загорчев; печат: СкайПринт, 2013г.

ТЕМА 17. В БЪЛГАРИЯ

Грамматика: Относителни прилагателни имена. Глаголи за движение в българския език.

България – разположение (в Сърцето на Балканския полуостров); площ, население, столица (София), други по-големи градове /Пловдив, Варна, Бургас, Русе, Плевен/ Исторически данни – създаване (681г.), борби, падения и възход. Български паметници на културата в списъка на ЮНЕСКО (пр. Несебър, гробницата в Свещари, Рилският манастир, Ивановските скални църкви, Казанлъжката гробница, Мадарският конник, Боянската църква и др.). Велико Търново е един от най-старите български градове, третата столица на България, има богато културно и историческо минало и е важен туристически център. По-важни забележителности на града са: Крепостта Царевец, символ на българщината, стари реставрирани църкви и манастири, паметникът на

Асеновци, издигнат през 1985г. В чест на 800та годишнина от обявяването на Велико Търново за столица на България.

Грамматика: Глаголи за движение и съответните им предлози – пр. Влизам В; излизам ОТ; минавам КРАЙ; спирам ПРЕД; отивам ДО; качвам се НА; Разхождам се ИЗ; Вървя ПО; Завивам НАЛЯВО, НАДЯСНО.

Подготовка за честването на 24-ти май, Ден на славянската писменост, Български празник на просветата и културата, от пълвата половина на 19ти век. Участват всички магистрант от етори курс по Филология в РАУ. Тази година (2024г.) концертът бе тематичен: поезията на патриарха на българската литера тура, номиниран за Нобелова награда през 1916г. Минитър на просветата и културата на освободена България в продължение на няколко години.

Подготвени бяха стихове са мо на български език, само в превод на руски език и стихове на двата езика. Програмата следва историческата хронология на българската история – турско, робство; освободителната руско-турска война (дълбоката обич на българите към Русия и нейния народ – братушки) България след освобождението, мизерията на балканските народи, войни, тъй както и вечно актуални стихове на поета, който сам се счита за хроникьор и винаги подчертава реалните събития, на които посвещава своето творчество.

Основен учебник:

1. Български език за чужденци: автори: Валерия Живова, Искра Мандова, Полина Цончева; Печат; Фабер 2018г.

Спомагателен учебник:

2. Учим болгарский легко; автор: МаринЗагорчев; печат: СкайПринт, 2013г.

2.3.4. Материално-техническое обеспечение дисциплины.

Компьютер, интернет, ксерокс, сканер, проектор.

2.4. Модульная структура дисциплины с распределением весов по формам контролей.

Формы контролей	Вес формы (форм) текущего контроля в результирующей оценке текущего контроля (по модулям)		Вес формы промежуточного контроля в итоговой оценке промежуточного контроля		Вес итоговой оценки промежуточного контроля в результирующей оценке промежуточных контролей		Вес итоговой оценки промежуточного контроля в результирующей оценке промежуточных контролей (семестровой оценке)	Вес результирующей оценки промежуточных контролей и оценки итогового контроля в результирующей оценке итогового контроля
	M1 ¹	M2	M1	M2	M1	M2		
Вид учебной работы/контроля								
Контрольная работа (при наличии)				1				
Устный опрос (при наличии)		0.5						
Тест (при наличии)								
Лабораторные работы (при наличии)								
Письменные домашние задания (при наличии)		0.5						
Реферат (при наличии)								
Эссе (при наличии)								
Проект (при наличии)								
Другие формы (при наличии)								
Весы результирующих оценок текущих контролей в итоговых оценках промежуточных контролей						0.5		
Весы оценок промежуточных контролей в итоговых оценках промежуточных контролей						0.5		
Вес итоговой оценки 1-го промежуточного контроля в результирующей оценке промежуточных контролей								
Вес итоговой оценки 2-го промежуточного контроля в результирующей оценке промежуточных контролей							1	
Вес результирующей оценки промежуточных контролей в результирующей оценке итогового контроля								1
Вес итогового контроля (Зачет) в результирующей оценке итогового контроля								0
	$\Sigma = 1$	$\Sigma = 1$	$\Sigma = 1$	$\Sigma = 1$	$\Sigma = 1$	$\Sigma = 1$	$\Sigma = 1$	$\Sigma = 1$

¹ Учебный Модуль

3. Теоретически блок.

3.1. Материали по теоретическој части на курсот.

3.1.1. Учебник(и)

3.1.2. Учебно(ые) пособие(я)

а) Основни учебници:

1. “Български език за чужденци”; автори: Валерия Живова, Искра Мандова, Полина Цончева; ВТУ Св.Св. Кирил и Методиј Департамент за езиково учење печат/издателство/ Фабер, 2018г;
2. “Учим болгарски лесно”; автор: Марин Загорчев; печат СкайПринт, 2013г.

б) Спомагателни учебници:

1. “Аз говорам български – Български език за чужденци”; автори: Живка Колева – Златева, Боряна Емилијанова; издателство Фабер – ВеликоТърновски универзитет 2007г.
2. “Български език за чужденци”; АВТОРИ; Людмила Иванова, Жена Колева изд. Фабер – ВеликоТърновски универзитет 2009г.
3. “Учете български език”; автори: Стефка Петрова, Правда Цанкова, Елица Куртева, Кристина Томова, Иван Илиев; изд. Д-р Иван Богоров Софийски универзитет.

в) Списанија и книги:

1. Списание 8 /за твој космос/
2. Списание Национален географик – Бугарија, изд. Национално географско друштво
3. Првите 20 избрани раскази од првите 20 години на 21-ви век.
4. Кеси раскази од Георги Господинов
5. Бугарски цркви и манастири
6. Вестници и списанија
7. Учебник по литература за 11ти клас; автори: Валери Стефанов, Александар Панов; изд. Аноубис, 2001г.

4. Фондови оценочни средства.

4.3. Материали по практическој части на курсот.

4.3.1. Учебно-методически пособия:

1. “Български език за чужденци”; автори: Валерия Живова, Искра Мандова, Полина Цончева; ВТУ Св.Св. Кирил и Методиј Департамент за езиково учење печат/издателство/ Фабер, 2018г;

2. “Учим болгарский легко”; автор: Марин Загорчев; печат СкайПринт, 2013г.

4.3.2. Словари:

1. Болгарско-русский словарь / Българско-руски речник. Леонидова М.А., 1980г. – 520 с.
2. Болгарско-русский словарь / Българско-руски речник. Димитрова Л. – Варна: Изд-во «Хирон 2000», 2000. – 964 с.

4.4. Вопросы и задания для самостоятельной работы магистрантов.

4.4.1. Грамматически упражнения:

17 есета, следващи темитене и поравка на грешките от преподавателя и магистрантите по време на упражненията.

Диктовки – по две на всяка тема, 4 модула, по 2 на семестър.

4.5. Тематика рефератов, ессе и других форм самостоятельных работ:

1. Здравейте.
2. Откъде сте.
3. Среща.
4. Какво работите?
5. В офиса.
6. В хотела.
7. Наемане на стая в хотел и кола.
8. Часовник и време.
9. Време.
10. Календар.
11. Моят ден.
12. Храни и напитки.
13. В ресторанта.
14. Дом и семейство.
15. На почивка.
16. Външност и характер.
17. В България.

5. Методический блок.

5.1. Методика преподавания.

Задача преподавателя – сформировать представление о стилистической системе современного русского литературного языка, о его функционально-стилистическом расщеплении. В ходе занятий предусмотрено углубленное знакомство магистрантов с необходимыми источниками, рассмотрение проблемных вопросов стилистики русского языка, системного характера его стилистических средств. Особенностью данного курса является его чрезвычайная насыщенность интересным, но сложным лингвистическим материалом; многие вопросы являются для магистрантов далеко не простыми для понимания и усвоения. Поэтому очень важно правильно спланировать и организовать учебную работу. Материал лекций должен быть ярким, интересным, но максимально компактным. Цель письменных работ – побудить магистрантов к самостоятельной (в том числе исследовательской и творческой) работе, соотнесенной с общей тематикой курса. В ходе практических работ предполагается формирование и закрепление навыков стилистического анализа разноуровневых единиц русского языка. Во время письменных занятий проверяется степень усвоения материала, умение магистрантов работать со специальной литературой, пользоваться словарями. Большое внимание следует уделить организации самостоятельной работы магистрантов.

5.2. Образовательные технологии.

Проведение лекционных занятий по дисциплине основывается на активном методе обучения, при котором обучающиеся не пассивные слушатели, а активные участники занятия, отвечающие на вопросы преподавателя.

Вопросы преподавателя нацелены на активизацию процессов усвоения материала. Преподаватель заранее намечает список вопросов, стимулирующих ассоциативное мышление и установление связей с ранее освоенным материалом.

Проведение занятия семинарского типа (практические занятия) основывается на интерактивном методе обучения, при котором обучающиеся взаимодействуют не только с преподавателем, но и друг с другом. При этом доминирует активность обучающихся в процессе обучения. Место преподавателя в интерактивных занятиях сводится к направлению деятельности обучающихся на достижение целей занятия.

5.3. Методические рекомендации для магистрантов.

Для успешного усвоения данной дисциплины магистранту рекомендуется не пропускать лекционные и практические занятия, тщательно к ним готовиться, привлекать для работы разнообразную литературу, включая основные учебники и учебные пособия, и др.

Для глубокого освоения дисциплины и приобретения необходимых компетенций важно вдумчиво осваивать лекционный материал, выделяя непонятные фрагменты и стараясь разъяснить их в конце лекции, задавая соответствующие вопросы преподавателю.

В ходе самостоятельной подготовки к практическому занятию каждый магистрант должен:

- 1) ознакомиться с планом практического занятия, с рекомендациями по подготовке, со списком предлагаемой литературы;
- 2) изучить и законспектировать рекомендуемую литературу по предложенной теме (записи могут вестись магистрантом в различной форме: в форме развернутых и простых планов, выписок, тезисов, подробных конспектов);
- 3) по каждому вопросу плана занятий подготовиться к устному сообщению (5 мин.).

Проверка усвоения изученного материала осуществляется преподавателем в ходе практических занятий. С этой целью преподаватель проводит устный опрос или письменные самостоятельные работы, которые проводятся по вопросам изучаемой на практическом занятии темы.

5.4. Формы и содержание итогового контроля.

В 1 семестре за все время обучения магистранты пишут 1 модульную (контрольную) работу в виде теста, а само полугодие – зачетом. Билет состоит из 5 вопросов по всем пройденным разделам; во 2 семестре за все время обучения магистранты защищают 1 модульную (контрольную) работу в виде презентации проекта по заданной/оговоренной заранее теме. По окончании курса магистранты сдают зачет. Билет состоит из 5 вопросов по всем пройденным разделам (как 1, так и 2 семестров).

Критерии и методика формирования итоговых оценок (см. также таблицу распределения весов).

Ответы оцениваются по 100-балльной системе.

Критерии формирования итоговых оценок:

Отлично (88–100), очень хорошо (76–87) выставляется тогда, когда магистрант демонстрирует знание всех разделов программы изучаемого курса: содержания базовых понятий и фундаментальных проблем. Наличие умения излагать программный материал с привлечением содержания оригинальных классических работ и способности к самостоятельной аналитической деятельности. Свободное владение материалом должно сочетаться с логической ясностью,

непротиворечивостью, обоснованностью суждений и видения путей применения в будущей профессиональной деятельности.

Хорошо (64–75) выставляется тогда, когда магистрант демонстрирует знание всех разделов программы изучаемого курса; содержания базовых понятий и фундаментальных проблем. Изложение материала ясное и непротиворечивое. В качестве оснований для самостоятельного суждения, преимущественно берутся не идеи и концепции, содержащиеся в оригинальных классических работах, а утверждения учебников и различного рода пособий.

Удовлетворительно (52–63) и Достаточно (40–51) выставляется тогда, когда магистрант демонстрирует знание основных разделов программы изучаемого курса; содержания базовых понятий и фундаментальных проблем. Знание основных проблем и оригинальных классических работ носит фрагментарный характер. Изложение содержания курса не выходит за пределы методических пособий. магистрант испытывает затруднения в самостоятельном анализе точек зрения и рассматриваемых концепций, допускает противоречия в собственном изложении и слабую аргументацию. Определенную трудность представляют и вопросы, связанные с практическим применением теоретических положений изучаемой дисциплины.

Неудовлетворительно (20–39) и (0–19) выставляется тогда, когда магистрант демонстрирует фрагментарное знание основных разделов программы изучаемого курса, его базовых понятий и фундаментальных проблем. Слабо выражена способность к самостоятельному аналитическому мышлению. Имеются затруднения в концептуальной оценке излагаемого материала, отсутствует знание оригинальных классических работ по курсу.